

Szanowni Czytelnicy,

przekazujemy w Wasze ręce kolejny numer kwartalnika „Zarządzenie Publiczne”. Znalazły się w nim artykuły poświęcone problematyce wartości. Przez ostatni rok na spotkaniach seminarium Koła Krakowskiego zajmowaliśmy się bowiem właśnie kategorią wartości, próbując określić jej istotę, rozpoznać tradycje jej pojmowania, ustalić mechanizmy jej wytwarzania oraz zrozumieć zależności między wartościami, normami i dobrami. Mierząc się ze złożonością i niedookreślonością tych kwestii, przyjmowaliśmy różne orientacje badawcze: filozoficzną, socjologiczną, ekonomiczną i politologiczną, w czym upatrywaliśmy możliwości jej lepszej konceptualizacji. Państwu pozostawiamy osąd, czy zamiar ten się powiódł.

W tym numerze „Zarządzenia Publicznego” znalazło się 12 artykułów. Pierwotnie miało ich być 13. Brakujący tekst niestety nigdy już nie powstał. Jego autorem miał być Michel Henri Kowalewicz, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, regularnie uczestniczący w seminarium Koła Krakowskiego od jego początków. Zналиśmy go jako osobę o błyskotliwym intelekcie i wielkiej pasji badawczej. Prof. Kowalewicz zmarł nagle, trzy miesiące po naszym ostatnim przed wakacjami zebraniu. Ze smutkiem żegnając prof. Kowalewicza, cieszymy się zarazem, że mieliśmy możliwość spotkania się z nim i rozmawiania o tym, co było dla nas wspólnie tak ważne, czyli o teoretycznych fundamentach nauk społecznych. Wiele na tych rozmowach skorzystaliśmy.

Janina Filek w tekście *Kłopot z wartościami* opisuje problemy związane zarówno z poznaniem wartości, jak i z ich urzeczywistnianiem w życiu społecznym. Jednocześnie przekonuje o ich niezwykłej roli w kontekście rozwoju jednostkowego, a także w kontekście poszukiwania dobrego (dobrze funkcjonującego) społeczeństwa. Autorka zwraca uwagę, że złożoność kategorii wartości ma wiele źródeł, zarówno w wymiarze epistemologicznym, ontologicznym, jak i praktycznym.

Artykuł *Pułapka wartościowania – pułapka silnej podmiotowości* autorstwa Radosława Strzeleckiego

odnosi się do seminaryjnego wystąpienia Piotra Augustyniaka (o którego tekście poniżej). Strzelecki utrzymuje, że głównym problemem myślenia według wartości jest jego ufundowanie na dominacji silnego podmiotu nad tym, co oszacowuje on jako wartościowe. Autor dokonuje ekspozycji istoty krytyki myślenia podług wartości oraz wskazuje drogę rozwiązania tego problemu poprzez dostrzeżenie możliwości innej koncepcji podmiotowości niż jej tradycyjne, kartezjańskie rozumienie.

Augustyniak natomiast w tekście *Krytyka wartości w ujęciu Martina Heideggera i Fryderyka Nietzschego* oferuje krytyczną perspektywę myślenia według wartości, a także opisuje jej konstruktywne przesłanki oraz konsekwencje. Interpretując Heideggera, autor odwołuje się równocześnie do twórczości Nietzschego dla ukazania praktycznych konsekwencji myślenia według wartości i myślenia przeciw wartościom (poza wartościami) dla naszego sposobu postrzegania świata i naszego działania.

Stanisław Mazur w tekście *Zmagania liberatów z pluralizmem wartości* analizuje zagadnienie ujmowania pluralizmu wartości w obrębie współczesnej myśli politycznej liberalizmu. Zwraca on uwagę, że kwestia koegzystencji odmiennych wartości staje się jedną z podstawowych dla zrozumienia logiki wytwarzania spójności aksjonormatywnej w nowoczesnych społeczeństwach, poddanych silnym procesom różnicowania. Zdaniem Mazura znaczący deficyt owej spójności naraża społeczeństwo na aksjologiczną dezintegrację.

Mirosława Marody w artykule *Wartości w świecie postspołecznym* poddaje wnikliwej analizie pojęcie „świata postspołecznego”, odwołując się do jego genezy i znaczenia. Równie wiele uwagi autorka poświęca kategorii wartości, zwracając uwagę na jej długą tradycję w socjologii. Zwraca także uwagę, że wartości są efektem procesów kolektywnych, wyłaniają się poprzez uwspólnianie znaczeń i sensów wytwarzanych w toku praktyk społecznych.

Andrzej Słaboń w artykule *Przewartościowania społeczne – u podstaw kulturowej teorii zmian* wska-

zuje, że klasyczne teorie zmian, koncentrujące się na napięciu powstającym w obrębie struktur społecznych, obecnie są uzupełniane lub zastępowane przez teorie zorientowane kulturowo. W koncepcjach tych zmiana społeczna postrzegana jest głównie jako następstwo przesunięcia, które dokonuje się w sferze norm i wartości. Perspektywa ta umożliwiła zdaniem autora wypracowanie kulturowej teorii zmian społecznych.

Próbie interpretacji sytuacji Polski w kontekście globalnych wyzwań podejmuje Krzysztof Mazur w artykule *Polskie zmagania z nowoczesnością*. Autor stawia ważne pytanie, czy praca nad tożsamością narodową może odegrać istotną rolę w sytuacji współczesnego kryzysu cywilizacji zachodniej. Ów kryzys, jak utrzymuje Mazur, ma przede wszystkim charakter kulturowy, a jego przejawy społeczne, polityczne czy gospodarcze wynikają z kontekstu kulturowego.

Rafał Lisiakiewicz w tekście *Kto stoi po stronie dobra? Wartości w rosyjskiej polityce zagranicznej* wywodzi, że podstawowym problemem w relacjach Rosja–Zachód jest różnie odnoszenie się ich elit rządzących do sfery wartości politycznych występujących na polu relacji międzynarodowych. W poszukiwaniu odpowiedzi na tytułowe pytanie autor prowadzi rozważania na trzech płaszczyznach: paradygmatycznej, interpretacyjnej oraz analitycznej.

Zagadnienie relacji między wartościami a miastami podejmuje Michał Kudłacz w artykule *Miasto jako miejsce wytwarzania wartości*. Autor zwraca uwagę na złożoność procesu wytwarzania wartości przez złożone organizmy miejskie oraz zróżnicowane sposoby pojmowania wartości w historycznym rozwoju miast. Sposób rozumienia wartości grątuje w przypadku tego tekstu w kierunku myślenia o wartościach rozwijanych na gruncie ekonomii.

Problematyka mierzenia ekonomicznej wartości przyrody została podniesiona w artykule

Tomasza Żylicza zatytułowanym *Wartość ekonomiczna przyrody*. Autor zwraca uwagę na konwencje pojmowania wartości rozwijane w ekonomii, koncentrując się na zagadnieniu wyceny środowiska naturalnego. Zauważa, że dominujące we współczesnej ekonomii podejście przyjmuje, iż wartości są wyznaczane nie w procesie produkcji, lecz konsumpcji. Żylicz stwierdza, że wycena ekonomiczna ma charakter antropocentryczny.

Jerzy Wilkin w tekście *Współczesne państwo wobec funkcjonalnej triady: wartości – normy – dobra* koncentruje się na ewolucji koncepcji państwa i jego miejscu w teorii ekonomii oraz na znaczeniu państwa we współczesnej gospodarce. Rozważania te osadzone zostały w triadzie wartości – normy – dobra, którą autor określa jako triadę funkcjonalną. W artykule podniesiono szereg ważnych zagadnień, w tym sposobu pojmowania wartości w teorii ekonomii i w polityce ekonomicznej, roli państwa w kształtowaniu ładu instytucjonalnego i realizacji celów rozwoju, czy też kwestie związane z renesansem etatyzmu i niebezpieczeństwami z nim związanymi.

W końcu Jerzy Hausner w artykule *Wartości – normy – dobra* wyklada swoje poglądy na temat zależności występujących między tymi trzema kategoriami, odnosząc się zarazem do wystąpień innych uczestników Koła Krakowskiego. Stawia wiele ważnych dla naszych dyskusji pytań: jak rodzą się wartości? jak nadaje się ich systemom naturę społeczną? jak kształtują się normy? jakie są społeczne wymiary egzystencji, w szczególności wymiar jej modalności? Ważne miejsce w tej refleksji zajmują relacja między rynkiem a społecznymi wartościami oraz rozważania na temat ekonomicznej teorii wartości. Centralnym zagadnieniem ostatniego tekstu jest postępująca erozja etycznych fundamentów kapitalizmu.

Redaktorzy